

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/143/143/97

OCZEKIWANIA WOBEC NOWEGO RZĄDU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ W opinii ankietowanych, najważniejszymi zadaniami stojącymi przed nowym rządem są: walka z bezrobociem, tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie co najmniej dotychczasowego tempa wzrostu gospodarczego. Tradycyjnie z każdym nowym rządem, a więc również z rządem koalicji AWS-UW, społeczeństwo wiąże nadzieje na poprawę swojej sytuacji materialnej.
- ◆ Oczekiwania wobec rządu premiera Jerzego Buzka nie odbiegają zasadniczo od życzeń zgłaszanych wobec poprzednich rządów. To, co je różni, to przede wszystkim wyraźnie częstsze postulaty dotyczące skutecznej walki z przestępczością i zapewnienia bezpieczeństwa na ulicach oraz reformy służby zdrowia. Oczekiwanie rozwiązania problemów w służbie zdrowia pojawiało się często nawet na tle wielu innych nie rozwiązanych spraw sfery budżetowej.
- ◆ Wydaje się, że nowy rząd nie znajduje się pod wyjątkowo silną presją społecznych nadziei na przyszłość. Kiedy zapytaliśmy ankietowanych o przewidywania dotyczące najbliższego okresu rządów koalicji AWS-UW, to w większości dziedzin przeważał sceptycyzm - największe grupy ankietowanych nie przewidują zmian. Najwięcej badanych spodziewa się poprawy w dziedzinie stosunków między rządem i Kościołem, kontaktów Polski z Zachodem oraz przyspieszenia prywatyzacji. Natomiast nie ma szczególnie dużych nadziei na poprawę warunków życia społeczeństwa, nieco większe są oczekiwania poprawy sytuacji gospodarczej, jednak i w tym względzie przeważa sceptycyzm.

Wynik wyborów przyniósł zmianę układu sił w parlamencie. Dojście do władzy sił sytuujących się po przeciwnej stronie sceny politycznej niż rządząca przez ostatnie cztery lata koalicja stwarza możliwość załatwienia spraw dotąd zaniedbanych, zaniechanych czy też zmiany decyzji lub wręcz całej dotychczasowej polityki w różnych dziedzinach życia.

Jakie są zatem oczekiwania Polaków wobec nowego rządu? Rozwiązania jakich problemów oczekują oni przede wszystkim? Jakie są - według nich - najpilniejsze zadania stojące przed rządem? W jakich dziedzinach oczekiwania są największe¹?

CZYM PRZEDE WSZYSTKIM POWINIEN SIĘ ZAJĄĆ NOWY RZĄD?

PRIORYTETY SPOŁECZNE

Zapytaliśmy ankietowanych, zadając im pytanie otwarte², czego spodziewają się po nowym rządzie. Wypowiedzi dotyczyły przede wszystkim kwestii gospodarczych (ogółem 43%), postulatów społecznych bądź socjalnych (40%), sfery polityki (30%), spraw bezpieczeństwa i prawa (21%), wśród problemów szczegółowych zaś - walki z bezrobociem (21%) oraz ogólnej poprawy sytuacji materialnej społeczeństwa (20%). Tylko nieznaczna liczba badanych nie umiała sformułować swoich oczekiwań pod adresem rządu (3%), jeszcze mniej (1%) stwierdziło, że nie zgłasza wobec niego żadnych postulatów.

¹Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (89) przeprowadzono w dniach 23-28 października '97 na 1168-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

²Odpowiadając na pytanie otwarte respondenci nie wybierają z listy gotowych odpowiedzi, ale wypowiadają się spontanicznie, ankieter zaś zapisuje wypowiedź w kwestionariuszu.

	CBOS
Czego przede wszystkim oczekuje Pan(i) od nowego rządu?	
Pracy, ograniczenia bezrobocia	21%
Poprawy sytuacji materialnej - ogólnie: <i>godnego życia, lepszego bytu dla ludzi takich jak ja</i> itp.	20%
Ogólnej poprawy: <i>poprawy sytuacji, polepszenia, żeby było dobrze (lepiej)</i> itp., a także <i>lepszich perspektyw na przyszłość, nadziei, pewności jutra</i> itd.	8%
Oczekiwania dotyczące gospodarki	
Ożywienia gospodarki, rozwoju, <i>zająć się gospodarką, poprawić</i>	14%
Poprawy sytuacji w rolnictwie, poprawy sytuacji wsi i rolników; lepszej polityki rolnej, stabilności gospodarowania	7%
Podniesienia zarobków, płac, <i>żeby dochody wystarczały w stosunku do cen</i> itp.	7%
Poprawy sytuacji w budownictwie mieszkaniowym, mieszkań	5%
Ograniczenia inflacji	4%
Podatków: mniejszych, sprawiedliwych, uproszczenia (jasnego) systemu podatkowego	3%
Prywatyzacji - kontynuowania, przyspieszenia, dokończenia	2%
Wstrzymania importu, wprowadzenia ceł zaporowych, ochrony rynku krajowego	1%
Postulaty socjalne	
Zajęcia się emerytami, rencistami, ludźmi starszymi - <i>wyższe emerytury</i> itp.	9%
Służba zdrowia: reformy, podwyżek dla lekarzy, rozwiązania problemów	9%
Reformy: ubezpieczeń, emerytur; wprowadzenia funduszy emerytalnych	5%
Oświata, szkolnictwo (w tym wyższe): reformy, podwyżek dla nauczycieli	4%
Młodzież, ludzie młodzi: pomocy, ułatwienia startu życiowego	4%
Zajęcia się biednymi, bezdomnymi, niepełnosprawnymi, <i>żeby im było lepiej</i> itp.	3%
Polityki prorodzinnej, wzmocnienia roli rodziny	1%
Postulaty dotyczące sytuacji sfery budżetowej w ogóle	1%
Postulaty odnoszące się do sfery socjalnej lub polityki społecznej formułowane ogólnikowo	4%

Czego przede wszystkim oczekuje Pan(i) od nowego rządu?

Postulaty dotyczące sfery polityki

Sprawiedliwości (także społecznej), <i>żeby była prawdziwa demokracja</i>	8%
Spokoju, stabilizacji, by był to trwały rząd, <i>żeby się dogadali, przestali kłócić</i> itp.	5%
Mądręgo, dobrego rządzenia, kompetencji, fachowości, rozsądku, odpowiedzialności, zajmowania się tym, co ważne, trafnych decyzji itp.	4%
Wolności sumienia i wyznania, tolerancji, także postulaty dotyczące niezwiększania roli Kościoła	2%
Kontynuacji polityki poprzednich rządów (rządu)	1%
Zmiany w sposobie rządzenia, odejścia od dotychczasowej polityki	1%
Realizacji obietnic wyborczych (programu)	1%
Dbłości o interes publiczny, niewykorzystywania stanowisk dla własnych korzyści	1%
Decentralizacji władzy, reformy samorządowej, wprowadzenia powiatów, a także <i>rozwinęcia demokracji w gminach</i>	1%
Wejścia do Unii Europejskiej, NATO	1%
Odsunięcia od władzy: postkomunistów, nomenklatury, dawnych układów	1%
Inne postulaty dotyczące polityki	1%
Ogólne postulaty odnoszące się do polityki, np. <i>dobrego rządzenia krajem</i>	3%

Prawo, ład i porządek

Uporania się (walki) z przestępczością, poprawy bezpieczeństwa na ulicach	11%
Uczciwości, przestrzegania prawa: <i>by prawo było równe dla wszystkich, jasnych przepisów prawnych</i>	4%
Wyższych (sprawiedliwych) kar dla przestępców, przywrócenia kary śmierci, większych uprawnień dla policji	2%
Rozliczenia, ukrócenia afer, korupcji	2%
Zaprowadzenie porządku w kraju - ogólnie	2%
Inne postulaty	1%
Wypowiedzi sceptyczne - <i>wiele można oczekiwać, lecz niewiele to zmieni, niczego dobrego, żeby nie było gorzej</i>	1%
Niczego od niego nie oczekuję	1%
Nie interesuję się tym, nie interesuję się polityką, trudno powiedzieć	3%

W spontanicznych odpowiedziach respondentów na pytania otwarte często pojawiają się wypowiedzi ogólnikowe, oczekiwania kierowane pod niewłaściwym adresem czy też w ogóle nieadekwatne do pytania. Trzeba jednak zauważyć, że tego rodzaju odpowiedzi występują obecnie rzadziej niż w pierwszych latach transformacji. Może to oznaczać, że obywatele powoli poznają system demokratyczny i mechanizmy gospodarki rynkowej - w coraz mniejszym stopniu przekonani są o omnipotencji rządu i o tym, że - jak zechce - „wszystko może” zrobić czy załatwić.

Do najczęstszych postulatów zgłaszanych pod adresem rządu należy zmniejszenie bezrobocia, tworzenie nowych miejsc pracy (21% wskazań). W tej kategorii najczęstszą odpowiedzią na pytanie: *Czego przede wszystkim oczekuje Pan(i) od rządu?* było po prostu stwierdzenie: *pracy*.

Wśród kwestii gospodarczych najczęściej mówiono o ogólnym ożywieniu czy też rozwoju naszej gospodarki (14% wskazań). Stosunkowo rzadko w spontanicznych wypowiedziach respondentów pojawiała się sprawa prywatyzacji, jednak kontekst tych wypowiedzi częściej był pozytywny (*kontynuować, dokończyć, przyspieszyć* - w sumie 2% wskazań) niż negatywny (*wstrzymać, spowolnić, kontrolować* - poniżej 1%). Spora grupa (5%) spodziewa się polepszenia sytuacji w budownictwie mieszkaniowym.

Wprawdzie oczekiwania poprawy w sferze materialnej tradycyjnie są dość często zgłaszane, jednak rzadziej pojawiają się postulaty dotyczące bezpośredniej ingerencji państwa w gospodarkę, np. wypowiedzi postulujące zmniejszenie cen (ogółem 1% wskazań) czy obniżenie różnego rodzaju opłat (np. za energię elektryczną, gaz, czynsz). Nadal częste są wypowiedzi dotyczące zwiększenia zarobków, ich urealnienia w stosunku do wzrostu cen (7%), jednak zważywszy na to, iż zakres obecności państwa w gospodarce jest wciąż znaczny, a także biorąc pod uwagę sytuację sfery budżetowej, nie wydaje się, aby były one adresowane niewłaściwie. Wśród innych postulatów finansowych mówiono także o konieczności walki z inflacją (4%), podnoszono również sprawy podatkowe: kwestie zmniejszenia podatków, uproszczenia całego systemu podatkowego (3%).

Wielu respondentów za najpilniejsze zadanie dla nowego rządu uważa uporządkowanie spraw wsi i rolnictwa (7%) - poprawę sytuacji rolników, wprowadzenie możliwości stabilnego gospodarowania. Jeszcze częściej mówiono o potrzebie zajęcia się sprawami emerytów i rencistów (9%), przy czym stosunkowo wielu ankietowanych stwierdziło wprost, iż oczekuje od nowego rządu przeprowadzenia reformy systemu emerytalnego (dalsze 5%). Przedmiotem troski wielu badanych jest również sytuacja w służbie zdrowia - rozwiązanie jej problemów, sprawa reformy, podwyżek dla lekarzy (9%). Wyraźnie rzadziej mówiono o służbie zdrowia w kontekście przywrócenia bezpłatnych świadczeń lekarskich czy tańszych leków (poniżej 1%). Warto zaznaczyć, że wśród wymagających rozwiązania problemów sfery budżetowej sprawa reformy służby zdrowia zajmuje obecnie wyraźnie wyższą pozycję niż na liście postulatów zgłaszanych wobec poprzedniego rządu. Można sądzić, że jej rozwiązanie - w opinii społeczeństwa - stało się obecnie sprawą jeszcze bardziej pilną, nie cierpiącą zwłoki, niż kiedyś.

Zdaniem ankietowanych, ważne są również zmiany w szkolnictwie: przeprowadzenie reformy oświaty, podwyżki dla nauczycieli (4%). Tyle samo respondentów mówiło również o konieczności specjalnego zajęcia się sprawami młodzieży, ułatwienia im życiowego startu. Niewiele mniej ankietowanych postulowało zajęcie się sprawami najuboższych, bezdomnych (3%).

Ogólny postulat sprawiedliwości czy też *większej sprawiedliwości* pojawiał się w wypowiedziach badanych dość często (8%). Można jednak sądzić, że funkcjonował on - podobnie jak termin *demokracja* - w dwojakim znaczeniu. Po pierwsze, jak pokazuje doświadczenie, mówiąc o sprawiedliwości w ogóle wielu ankietowanych ma na myśli jej specyficzny wymiar, który bywa określany jako sprawiedliwość społeczna. Postulat ten odnosiłby się zatem do zasady równości lub co najmniej dążenia do zmniejszania różnic dochodowych, a także różnic w możliwościach życiowego rozwoju między różnymi grupami społecznymi. Po drugie, dla innych postulat ten jest raczej związany ze sferą prawa i bezpieczeństwa.

Poprawa bezpieczeństwa to kolejny punkt wśród społecznych oczekiwań wobec rządu koalicji AWS-UW, który pojawiał się wyraźnie częściej niż w przypadku poprzedniego rządu. W tej dziedzinie postulowano przede wszystkim skuteczną walkę z przestępczością oraz poprawę bezpieczeństwa na ulicach (11%). Wiąza się z tym pojawiające się w wypowiedziach badanych postulaty: przestrzeganie prawa (dalsze 4%), zaprowadzenie porządku w kraju (2%), a także wprowadzenie bardziej restrykcyjnych przepisów prawnych, większych kar, jak również większych uprawnień dla policji (2%).

Wśród pozostałych postulatów, które w przybliżeniu można określić jako polityczne czy też odnoszące się do stylu sprawowania władzy, ankietowani najczęściej zgłaszali oczekiwania dotyczące fachowości rządu, czyli *dobrego, mądrego rządzenia*, tego, by był to rząd *kompetentny, fachowy, rozsądny, odpowiedzialny*. Pojawiały się wnioski, by *nowy rząd zajmował się wyłącznie tym, co naprawdę ważne*, a także oczekiwanie, że będzie to rząd podejmujący *trafne decyzje* (w sumie 9%). Niżej niż na liście oczekiwań wobec rządu Włodzimierza Cimoszewicza znalazł się natomiast postulat, by był to rząd trwały, rząd stabilizacji (5%).

Postulaty dotyczące kontynuacji polityki poprzednich rządów są równie częste jak oczekiwanie odejścia od polityki dotychczasowych rządów, wprowadzenie zmian w sposobie rządzenia (po 1%).

W strukturze społecznych oczekiwań wobec polityki rządu znaczenie mają nie tylko opinie spotykane stosunkowo często, ale w ogóle cała lista określonych, szczegółowych kwestii pojawiających się w spontanicznych wypowiedziach badanych. Nawet sprawy wymieniane stosunkowo rzadko składają się bowiem na katalog mniej lub bardziej skonkretyzowanych „spraw do załatwienia”, które są ważne i pilne dla opinii społecznej³.

³ Trzeba zastrzec, że - co dość oczywiste - ich pojawianie się jest w dużej mierze funkcją częstości omawiania tych spraw w środkach przekazu.

Wśród oczekiwań szczegółowych były także wypowiedzi odnoszące się do decentralizacji władzy i reformy samorządowej oraz wejścia naszego kraju do Unii Europejskiej i NATO. Znalazły się tam również stwierdzenia dotyczące realizacji obietnic wyborczych (programu), dbałości o interes publiczny, niewykorzystywania stanowisk dla własnych korzyści, a także odsunięcia od władzy: postkomunistów, nomenklatury, dawnych układów (po 1% wskazań). Pojawiało się również oczekiwanie, że rząd będzie stał na straży wolności sumienia i wyznania oraz będzie dbał o przestrzeganie zasady tolerancji (2%).

OCZEKIWANIA CO DO ROZWOJU SYTUACJI W RÓŻNYCH DZIEDZINACH

Zapytaliśmy ankietowanych o ich oczekiwania wobec rządu tworzonego przez koalicję AWS-UW. W odpowiedziach dotyczących większości dziedzin, o które pytaliśmy, przeważa optymizm, choć oczekiwania kierowane pod adresem rządu nie wydają się wygórowane.

Dobra ocena obecnej sytuacji gospodarczej powoduje zapewne, że w tym względzie najwięcej wskazań (37%) zyskała opinia, że sytuacja ta nie będzie się zmieniać; jedna trzecia (34%) ankietowanych spodziewa się jej poprawy, a tylko co dziesiąty (10%) pogorszenia. Podobnie rozkładają się odpowiedzi dotyczące warunków życia w Polsce: największe grupy badanych nie przewidują zmian (40%) bądź oczekują poprawy (29%), a tylko co dziewiąty (11%) spodziewa się ich pogorszenia. Warto zauważyć, że oczekiwania poprawy warunków życia są obecnie mniejsze niż w momencie obejmowania władzy przez rząd Józefa Oleksego czy Włodzimierza Cimoszewicza.

Jeśli chodzi o poziom bezrobocia, to ankietowani liczą raczej na jego zmniejszenie (27%) niż zwiększenie (19%). Podzielone są natomiast opinie dotyczące przewidywanej inflacji - 25% badanych uważa, że będzie się ona zmniejszać, 24% jest przekonanych o jej zwiększaniu. Ponad jedna czwarta (29%) respondentów jest zdania, że inflacja pozostanie na dotychczasowym poziomie.

Tabela 1

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, jeżeli w Polsce przez najbliższy okres będzie rządzić koalicja AWS-UW, to:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	IX '93 ^a	X '94 ^b	IV '95 ^c	II '96 ^c	X '97
sytuacja gospodarcza będzie się:					
– poprawiać	34	14	35	46	34
– pogarszać	11	36	14	11	10
– nie zmieni się	32	39	38	29	37
Trudno powiedzieć	23	11	14	14	18
warunki życia w Polsce będą się:					
– poprawiać	35	6	40	39	29
– pogarszać	8	57	9	9	11
– nie zmienią się	37	34	38	35	40
Trudno powiedzieć	21	4	13	7	20
bezrobocie będzie:					
– wzrastać	--	--	--	--	19
– zmniejszać się	--	--	--	--	27
– nie będzie się zmieniać	--	--	--	--	36
Trudno powiedzieć	--	--	--	--	18
inflacja będzie:					
– wzrastać	28	61	41	23	24
– zmniejszać się	11	8	17	30	25
– będzie taka jak teraz	31	17	26	25	29
Trudno powiedzieć	30	14	16	22	22
prywatyzacja będzie przebiegać:					
– szybciej niż dotychczas	6	11	23	19	41
– wolniej niż dotychczas	47	34	13	14	5
– w tym samym tempie	25	27	45	42	36
Trudno powiedzieć	22	29	20	25	18
afer gospodarczych będzie:					
– więcej niż dotychczas	9	30	25	19	25
– mniej niż dotychczas	32	15	23	26	15
– będzie ich mniej więcej tyle samo, ile dotychczas	36	35	37	36	38
Trudno powiedzieć	23	20	15	19	22
<i>W poszczególnych latach pytania zaczynały się następująco:</i>					
<i>a) Czy, Pana(i) zdaniem, jeśli SLD stworzy rząd, to...</i>					
<i>b) Jak Pan(i) ocenia, czy w ciągu roku działalności rządu Waldemara Pawlaka ...</i>					
<i>c) Czy, Pana(i) zdaniem, rząd Józefa Oleksego/Włodzimierza Cimoszewicza przyczyni się do tego, że ...</i>					

Wyraźniejsze są natomiast oczekiwania dotyczące przyspieszenia prywatyzacji - ponad dwie piąte (41%) ankietowanych przypuszcza, że pod rządami koalicji AWS-UW będzie ona przybiegała szybciej niż dotychczas. Niewiele mniejsza grupa (36%) ocenia, że jej tempo się nie zmieni, a tylko znikomy odsetek (5%) uważa, że może ulec spowolnieniu. Przyspieszenie prywatyzacji przez nowy rząd wydaje się respondentom bardziej prawdopodobne niż w okresie rządów koalicji SLD-PSL.

Badani nie mają natomiast specjalnych nadziei na to, że za rządów nowej koalicji radykalnie zmniejszy się liczba afer gospodarczych (15%), przeciwnie - największa grupa (38%) sądzi, że będzie ich mniej więcej tyle samo, ile było dotychczas.

Wśród spraw politycznych najbardziej wyraźne są oczekiwania dotyczące poprawy stosunków między rządem a Kościołem (63%). Co ciekawe, mimo że jednym z filarów nowego rządu jest związek zawodowy, badani nie spodziewają się raczej radykalnego zmniejszenia liczby strajków i protestów społecznych. W tym zakresie największa grupa (38%) oczekuje, że będzie ich tyle, ile było dotychczas, natomiast zbliżone odsetki przewidują wzrost ich liczby (21%) lub spadek (20%).

Tabela 2

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, jeżeli w Polsce przez najbliższy okres będzie rządzić koalicja AWS-UW, to:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	IX '93 ^a	X '94 ^b	IV '95 ^c	II '96 ^c	X '97
strajków i protestów społecznych będzie:					
– więcej	23	--	19	35	21
– mniej	20	--	27	16	20
– tyle, ile dotychczas	31	--	36	28	38
Trudno powiedzieć	25	--	17	21	21
stosunki rządu z Kościołem będą się:					
– poprawiać	3	--	21	17	63
– pogarszać	38	--	21	20	5
– nie zmienią się	42	--	43	48	21
Trudno powiedzieć	18	--	15	15	11
<i>W poszczególnych latach pytania zaczynały się następująco:</i>					
<i>a) Czy, Pana(i) zdaniem, jeśli SLD stworzy rząd, to...</i>					
<i>b) Jak Pan(i) ocenia, czy w ciągu roku działalności rządu Waldemara Pawlaka ...</i>					
<i>c) Czy, Pana(i) zdaniem, rząd Józefa Oleksego/Włodzimierza Cimoszewicza przyczyni się do tego, że ...</i>					

Najwięcej respondentów (45%) spodziewa się, że pod rządami nowej koalicji stosunki Polski z Rosją się nie zmienią, jednak ponad jedna piąta (22%) obawia się ich pogorszenia. Znacznie pomyślniejsze są natomiast oczekiwania dotyczące kontaktów naszego kraju z Zachodem. W tym przypadku przeważają osoby, które sądzą, że „solidarnościowy” rząd koalicji AWS-UW przyczyni się do poprawy stosunków z państwami Zachodu (41%), minimalny jest odsetek pesymistycznych przewidywań w tym zakresie (3%).

		CBOS
Czy, Pana(i) zdaniem, jeżeli w Polsce przez najbliższy okres będzie rządzić koalicja AWS-UW, to:		
stosunki Polski z Zachodem:		
– poprawią się		41%
– pogorszą się		3%
– nie zmienią się		37%
Trudno powiedzieć		19%
stosunki Polski z Rosją:		
– poprawią się		10%
– pogorszą się		22%
– nie zmienią się		45%
Trudno powiedzieć		23%

Jeśliby potraktować postulaty społeczne jako bezpośrednią wskazówkę do programu działań rządu, to można powiedzieć, że najważniejszymi zadaniami, które przed nim stoją są: sprawa walki z bezrobociem, tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie co najmniej dotychczasowego tempa wzrostu gospodarczego. Tradycyjnie z każdym nowym rządem,

a więc również z rządem koalicji AWS-UW, społeczeństwo wiąże oczekiwania co do poprawy sytuacji materialnej. W odniesieniu do tego rządu szczególnie często zgłaszano postulaty dotyczące szczególnej troski o sprawy emerytów i rencistów (przeprowadzenie reformy ubezpieczeń), rozwiązania problemów służby zdrowia oraz poprawy sytuacji wsi i rolnictwa. W dalszej kolejności wymieniano także: reformę oświaty, pomoc młodym ludziom i ułatwienie im startu życiowego, a także poważniejsze zajęcie się sprawami biednych, bezdomnych i niepełnosprawnych.

Podsumowując można powiedzieć, że oczekiwania wobec rządu premiera Jerzego Buzka zasadniczo nie odbiegają od postulatów zgłaszanych wobec poprzednich rządów. To, co je różni, to przede wszystkim wyraźne częstsze apelowanie o skuteczną walkę z przestępczością i zapewnienie bezpieczeństwa na ulicach, a także postulat reformy służby zdrowia. Można sądzić, że ta ostatnia sprawa jest - zdaniem badanych - szczególnie zaniedbana (pomijając już kwestię, w jakiej mierze jest to rzecz spektakularnego protestu anestezjologów). Postulat rozwiązania problemów służby zdrowia pojawia się jako pilny nawet w kontekście wielu innych nie rozwiązanych spraw sfery budżetowej.